

A Nagyhét, a Szent Háromnap (Sacrum Triduum) és Húsvét

A húsvéti ünneplés II. vatikáni zsinat reformja szerint:

A Triduum Sacrum és Húsvét éjszakája az egész egyházi év ünneplésének centruma. A Szent Háromnap középpontja húsvét éjjele, a Nagyhét Urunk szenvedésének emlékezete.

A Nagyhét virágvasárnapkal kezdődik, megáldott barka ágakkal való körmenettel. A nagyhét folyamán megváltásunk és üdvösségünk legnagyobb és legszentebb eseményeit ünnepeljük. Hétfőtől szerdáig nincs passió, hanem az üdvösségtörténeti események kerülnek sorra: Bethániai vacsora, Júdás árulása, stb. Nagycsütörtök délelőtt olajszentelési misét tartanak a püspöki székesegyházakban.

Nagyhétfő:

Olvasmány: Izaiás 42, 1-7

„Nézzétek, a szolgám, akit támogatok, a választottam, akiben kedvem telik. Kiárasztom rá lelkemet, hogy igazságot vigyen a nemzeteknek. Nem kiált majd, s nem emeli föl a hangját, szava se hallatszik az utcákon. A megtört nádszálat nem töri össze, a pislákoló mécsbelet nem oltja ki. Hűségesen elviszi az igazságot, nem lankad el, sem kedvét el nem veszti, míg az igazságot meg nem szilárdítja a földön. Az ő tanítására várnak a szigetek.

Ezt mondja az Isten, az Úr, aki megteremtette az eget és kifeszítette, aki megszilárdította a földet s rajta kisarjasztotta a növényeket, aki életető lehetőséget ad a földön lakó népnek, és életet mindennek, ami csak jár-kezel rajta: Én, az Úr, hívtalak meg az igazságban, én fogtam meg a kezéd, és én formáltalak. Megtettelek a népnek szövetségül, és a nemzeteknek világosságul, hogy nyisd meg a vakok szemét, és szabadítsd ki a börtönből a foglyokat és a tömlöcből azokat, akik a sötétségben ülnek.”

Evangélium: Jn 12,1-11

„Hat nappal húsvét előtt Jézus Betániába ment, ahol Lázár lakott, akit feltámasztott a halálból. Ott vacsorát rendeztek neki. Márta felszolgált és Lázár is a vendégek közt volt. Mária vett egy font valódi nárduszból készült, drága olajat, megkent vele Jézus lábát és megtörölte a hajával, a ház betelt az olaj illatával. Az egyik tanítvány, az iskarióti Júdás, aki elárulta, méltatlankodott miatta: „Miért nem adták el inkább az olajat 300 dénárért, s miért nem osztották szét a szegények közt?” De nem azért beszélt így, mintha a szegényekre lett volna gondja, hanem mert tolvaj volt: ő kezelte

a pénzt és eltulajdonította, amit rábíztak. Jézus így szólt: „Hagyd békén! Hadd tegye, hiszen temetésem napjára teszi. Szegények mindig vannak veletek, de én nem leszek mindig veletek.” Amikor megtudták, hogy ott tartózkodik, a zsidók közül sokan elmentek, nemcsak Jézus kedvéért, hanem hogy Lázárt is lássák, akit feltámasztott a halálból. Erre a főpapok elhatározták, hogy Lázárt is megölik, mert miatta sok zsidó elment oda, és hitt Jézusban.”

Nagykedd:

Olvasmány: Iz 49,1-6

„Halljátok, szigetek, és figyeljetelek, távoli népek! Az Úr hívott meg, mielőtt még születtem; anyám méhétől fogva a nevemen szólított. Számat éles kardhoz tette hasonlónak, s kezének árnyékában rejtegetett. Mint a hegyes nyíl, olyanná tett, és a tegzébe rejtett. S így szólt hozzám: „A szolgám vagy, Izrael, benned fogok megdicsőülni!” De én azt gondoltam: „Hiába fáradtam, haszontalanul tékoztam erőmet.” Ám igaz ügyem az Úr előtt van, és jutalmam Istenemnél. Becses vagyok az Úr szemében, és Istenem az erőm. És most ezt mondja az Úr, aki már anyám méhétől fogva szolgáivá tett, hogy visszavezessen hozzám Jákobot, és Izraelt köréje gyűjtsem: „Kevés az, hogy szolgám légy, s fölemeld Jákob törzseit, és visszatérítsd Izrael maradékát. Nézd, a nemzetek világosságává tettelek, hogy üdvösségem eljusson a föld határáig.”

Evangélium: Jn 13,21-33. 36-38

„E szavak után Jézusnak mélyen megrendült a lelke, s megerősítette: „Bizony, bizony, mondom nektek: Egyikőtök elárul.” Erre a tanítványok egymásra néztek, mert nem tudták, melyikükről mondta. A tanítványok közül az egyik, akit kedvelt Jézus, az asztalnál Jézus mellett ült. Simon Péter intett neki és kérte: „Kérdezd meg, kiről beszél.” Erre Jézus keblére hajolt és megkérdezte: „Uram, ki az?” Jézus így felelt: „Az, akinek a bemártott falatot adom.” Ezzel bemártotta a falatot, fogta és az áruló Júdásnak nyújtotta, az iskarióti Simon fiának. A falat után rögvest belé szállt a sátán. Jézus csak ennyit mondott neki: „Amit tenni akarsz, tedd meg mielőbb!” De az asztalnál ülők közül senki sem értette, miért mondta neki. Mivel Júdás kezelte a pénzt, némelyek azt gondolták, hogy Jézus megbízta: „Vedd meg, amire az ünnepen szükségünk lesz.” Vagy hogy adjon valamit a szegényeknek. Mihelyt átvette a falatot, Júdás nyomban elment. Éjszaka volt.

Amikor elment, Jézus beszélni kezdett: „Most dicsőül meg az Emberfia, s az Isten is megdicsőül benne. Ha megdicsőül benne az Isten, az Isten is megdicsőíti saját magában, hamarosan megdicsőíti. Fiaim, már csak rövid ideig vagyok veletek. Keresni fogtok, de amint a zsidóknak mondtam, most nektek is mondom: Ahova megyek, oda ti nem jöhettek.

Simon Péter megkérdezte tőle: „Uram, hová mégy?” „Ahova megyek – válaszolta Jézus –, oda most nem jöhetsz velem, de később követni fogsz.” Péter fogadkozott: „Miért ne követhetnék már most? Életemet adom érted.” Jézus leintette: „Életedet adod értem? Bizony, bizony, mondom neked: Mire megszólal a kakas, háromszor megtagadsz.”

Nagyszerda:

Olvasmány: Iz 50, 4-9a

„Isten, az Úr megadta a nyelvet, a tanítványok nyelvét. Hogy megfelelhessenek a fáradtaknak, maga adja ajkamra a szót. Reggelenként ő teszi figyelmessé fülemet, hogy rá hallgassak, mint a tanítványok. Isten, az Úr nyitotta meg a fülemet. S én nem álltam ellen, és nem hátráltam meg. Hátamat odaadtam azoknak, akik vertek, arcomat meg, akik tépáztak. Nem rejtettem el arcomat azok elől, akik gyaláztak és leköpdöstek. Isten, az Úr megsegít, ezért nem vallok szégyent. Arcomat megkeményítem, mint a kőszikla, s tudom, hogy nem kell szégyenkezniem. Közel van, aki igazságot szolgáltat nekem. Ki szállhat velem perbe? Álljunk ki együtt! Ki az ellenfelem? Jöjjön ide hozzám! Isten, az Úr siet segítségemre. Ki ítélhet el? Lám, mindnyájan elenyésznek, mint a ruha, amelyet a moly emésztett meg.”

Evangélium: Mt 26,14-25

„Ekkor a tizenkettő közül az egyik, a karióti Júdás, elment a főpapokhoz, és ezt kérdezte tőlük: „Mit adtok nekem, ha kezetekre adom?” Azok harminc ezüstöt fizettek neki. Attól kezdve már csak a kedvező alkalmat kereste, hogy kiszolgáltassa nekik.

A kovásztalan kenyér ünnepének első napján a tanítványok ezzel a kérdéssel fordultak Jézushoz: „Hogy akarod, hol készítsük el neked a húsvéti vacsorát?” Így felelt: „Menjete be a városba ehhez meg ehhez, és mondjátok meg neki, hogy a Mester üzeni: Közel az időm, nálad költöm el tanítványaimmal a húsvéti vacsorát.” A tanítványok úgy tettek, ahogy Jézus meghagyta nekik, elkészítették számára a húsvéti bárányt. Amikor beesteledett, asztalhoz ült a tizenkét tanítvánnyal. Vacsora közben megszólalt: „Bizony mondom nektek, egyiketek elárul.” Erre igen elszomorodtak és sorra megkérdezték: „Csak nem én vagyok az, Uram?” „Aki velem egyszerre nyúl a tálba, az árul el” – felelte. „Az Emberfia ugyan elmegy, amint megírták róla, de jaj annak az embernek, aki az Emberfiát elárulja. Jobb lett volna neki, ha meg sem születik.” Erre Júdás, az árulója is megkérdezte: „Csak nem én vagyok az, mester?” „Magad mondtad” – válaszolta.”

A Szent Háromnap lényege:

„Az emberek megváltásának és Isten tökéletes megdicsőítésének művét Krisztus főképpen húsvéti misztériuma által vitte végbe, amikor halálunkat halálával megtörte és az életet föltámadásával újjá szerezte. Ezért az Úr szenvedésének és föltámadásának Húsvéti Szent Háromnapja az egész egyházi év tetőpontjaként tündöklök. Ahogy a vasárnap csúcspontja a hétnek, úgy csúcspont a húsvét ünnepe is a liturgikus évben” (ÁN 18).

„Az Úr szenvedésének és föltámadásának Húsvéti Szent Háromnapja a nagycsütörtök esti szentmisével kezdődik, középpontja a húsvéti virrasztás, befejezője pedig húsvét vasárnap Esti dicsérete” (ÁN 19). E három nap tehát nem előkészület a húsvétra, hanem maga a húsvéti ünneplés.

A Szent Háromnap tartalma:

- a) Nagycsütörtök estétől Nagypéntek délutánig az Úr szent vacsorájának emlékezete és szenvedésének kezdete.
- b) Nagypéntek estétől Nagyszombat estéig Jézus kínszenvedése és halála az emlékező ünneplés tárgya.
- c) Nagyszombat estéjétől húsvét vasárnap estig tart a harmadik nap, a húsvét vigíliája (előestéje) kezdődik.

A húsvéti Szent Háromnapnak a megünneplésére és bensőséges átélésére különös gonddal kell törekednünk. Egybe kell nőnünk Krisztussal, magunkra kell vennünk halálának és föltámadásának alakját. „A keresztség által ugyanis vele együtt a halálba temetkeztünk, hogy amint Krisztus az Atya dicsősége által feltámadt a halálból, úgy mi is új életet éljünk” (Róm 6,4).

Nagycsütörtök:

Latin neve: Feria quinta Hebdomadae Sanctae (a Nagyhét csütörtökje), vagy Feria quinta in Cena Domini (az Úr vacsorájának csütörtökje).

XII. Pius pápa Nagyheti reformja (1956) óta két szentmiséje van a Nagycsütörtöknek. Délelőtt az olajszentelési mise a püspöki székesegyházakban, este pedig mindenütt az Utolsó vacsora emlékezetére tartott szentmise.

Az esti szentmisén a tabernákulum üresen áll, a pap fehér miseruhát visel. A papság és a hívek áldoztatásához szükséges ostyát a mai és holnapi napra ebben a szentmisében kell konszekrálni (megszentelni). Az oltárt virággal díszítik, a Dicsőséget eléneklik, amelynek intonálására megszólal az orgona és megkondulnak a harangok. A Glória végeztével a harangok és az orgona elhallgatnak egészen a húsvét vigíliájáig (orgona az ének kíséretére szólhat csak).

Homília után a lábmosás szertartása következik. A Nagycsütörtöki misében nincs hitvallás, de egyetemes könyörgéseket olvasnak.

Áldoztatás befejezése után az áldoztató edény a következő napi áldoztatásra szánt ostyákkal az oltáron marad és a mise az áldozás utáni könyörgésekkel véget ér.

Mise után a szentségi ének kíséretében a pap az Oltáriszentséget az előkészített helyre viszi: a tabernákulumba, vagy más kijelölt helyre és azt bezárja. Ezt követi az oltárfosztás minden szöveg és különösebb szertartás nélkül. Ha lehetséges, nagycsütörtök este a keresztet a templomból kiviszik, de ajánlatos legalább lepellel befedni.

A helyi lehetőségeknek megfelelően éjszakai szentségimádást lehet tartani. Buzdítani kell a híveket, hogy ezen vegyenek részt. A szentségimádáson Szent János evangéliumának egy részét (13-17. fejezet) lehet olvasni. A szentségimádás éjfél utántól minden ünnepélyes forma nélkül történik, mivel az Úr szenvedésének napja már megkezdődött. Cél a szentségi virrasztással megfelelni és eleget tenni Jézus előtt az ő kívánságának, egyben hálánkat, ragaszkodásunkat és hűséges kitartásunkat kifejezni Urunk iránt.

Nagypéntek:

Latin neve: Feria sexta in passione Domini (Az Úr szenvedésének péntekje). A magyar misekönyv így nevezi: Nagypéntek – Urunk szenvedésének ünneplése.

Nagypénteken szigorú böjt van, ami már húsvéti böjtölés a triduum paschale idejében. Őseink közül sokan ezen a napon egyáltalán nem ettek és ittak, és az egész napot hallgatásban töltötték.

A templomban az oltár teljesen üres, kereszt, gyertyatartók és terítő nélküli. Ha lehet, célszerű Urunk szenvedésének emlékezetét délután 3 órakor ünnepelni. A pap és a segédkező úgy öltöznek, mint a miséhez szokás, piros színű ruhát öltenek, a győzelmes szenvedés mártír- ruháját.

A szertartásnak három fő része van. Ezt veszi körül a bevezetés és befejezés szertartása.

Bevezető szertartás:

A pap és a segédkezők az oltárhoz vonulás után meghajolnak, majd egy ideig térdelve vagy arcra borulva csendben imádkoznak (az őskeresztény istentiszteleti kezdésnek megfelelően). Ezt követően a papi székhez mennek, és ott a könyörgéssel be is fejeződik a bevezető rész.

a) Igeliturgia

Az igeliturgia súlypontja a János-passió, amelyet két olvasmány előz meg. Az Ószövetségi olvasmány az Izaiás 52. fejezetéből a Szenvedő Messiásról szóló rész. „Most, hogy föláldozta életét bűneinkért, övé lesz a nemzedékek hosszú sora, és az Úr akarata az ő keze által teljesül”.

Olvasmány: Iz 52, 13- 53, 12

„Nézzétek, szolgám diadalmaskodik, fönséges lesz és felmagasztalják, és nagy dicsőségre emelkedik. Amint sokan megborzadtak láttán, – hiszen oly dicstelennek látszott és alig volt emberi ábrázata –, úgy fog majd sok nemzet ámulni rajta és királyok némulnak el színe előtt. Mert olyasmit fognak látni, amelyet még soha nem hirdettek nekik; és olyan dolognak lesznek tanúi, amilyenről addig soha nem hallottak. Ki hitt abban, amit hallottunk, és az Úr karja ki előtt nyilvánult meg? Úgy nőtt fel előttünk, mint a hajtás, és mint a gyökér a szomszagos földből. Nem volt sem szép, sem ékes (hiszen láttuk), a külsejére nézve nem volt vonzó. Megvetett volt, utolsó az emberek között, a fájdalmak férfija, aki tudta, mi a szenvedés; olyan, aki elől iszonyattal eltakarjuk arcunkat, megvetett, akit bizony nem becsültünk sokra. Bár a mi betegségeinket viselte, és a mi fájdalmaink neheztedek rá, mégis (Istentől) megvertnek néztük, olyannak, akire lesújtott az Isten, és akit megalázott. Igen, a mi bűneinkért szúrták át, a mi gonoszágainkért törték össze; a mi békességünkért érte utol a büntetés, az ő sebei szereztek nekünk gyógyulást. Mi mindnyájan, mint a juhok, tévelyegtünk, ki-ki a maga útjára tért, és az Úr mégis az ő vállára rakta mindnyájunk gonoszágát. Megkínózták, s ő alázattal elviselte, nem nyitotta ki a száját. Mint a juh, amelyet leölni visznek, vagy amint a bárány elnémul nyírója előtt, ő sem nyitotta ki a száját. Erőszakos ítélettel végeztek vele. Ugyan ki törődik egyáltalán ügyével? Igen, kitepték az élők földjéből, és bűneink miatt halállal sújtották. A gonoszok közt adtak neki sírboltot, és a gazdagok mellé temették el, bár nem vitt végbe gonoszágot, sem álnokság nem volt a szájában. Úgy tetszett az Úrnak, hogy összetöri a szenvedéssel. Ha odaadja életét engesztelő áldozatul: látni fogja utódait, hosszúra nyúlik élete, és teljesül általa az Úr akarata. „Majd ha véget ér lelkének gyötrelme, látni fogja a világosságot, és megelegedés tölti el. Szenvedésével sokakat megigazultakká tesz szolgám, mivel gonoszágaikat magára vállalta. Ezért osztályrészül sokakat adok neki, és a hatalmasok lesznek a zsákmánya, amiért életét halálra adta, és a gonosztevők közé sorolták, noha sokak vétkeiket hordozta, és közben imádkozott a bűnösökért.”

A Szentlecke a Zsidókhhoz írt levél (4,14-16; 5,7-9) alapgondolata, hogy Krisztus engedelmes volt a halálig.

„Mivel tehát olyan kiváló főpapunk van, aki áthatolt az egeken, Jézus, az Isten Fia, tartsunk ki a hitvallás mellett. Mert nem olyan főpapunk van, aki nem tud részvétellel lenni gyöngeségeink iránt, hanem olyan, aki hozzánk hasonlóan mindenben kísértést szenvedett, bűn nélkül. Járuljunk ezért bizalommal a

kegyelem trónja elé, hogy irgalmasságot nyerjünk, és kegyelmet találjunk az alkalmas időben való segítségére.” (Zsid 4,14-16)

„Ő, testi mivoltának napjaiban imáit és könyörgéseit nagy kiáltással és könnyhullatással bemutatta annak, aki megszabadíthatta őt a haláltól; és meghallgatást is nyert hódolatáért. Bár Isten Fia volt, engedelmességet tanult abból, amit elszenvedett; és amikor eljutott a tökéletességhez, örök üdvösség szerzője lett mindazoknak, akik engedelmeskednek neki” (Zsid 5,7-9)

Az evangélium előtti vers az őskeresztény Pascha- himnusz: Fil 2,8-9.

„Megalázta magát, engedelmes lett a halálig, még pedig a kereszthalálig. Ezért Isten felmagasztalta őt, és olyan nevet adott neki, amely minden más név fölött van” (Fil 2,8-9)

Ezt követően a János Passió felolvasása bevezető üdvözlés, keresztjel, könyvcsókolás, gyertyák és incenzálás (füstölés) nélkül történik.

János passio: Jn 18, 1- 19, 42

Azután, hogy ezeket mondta, Jézus kiment tanítványaival a Kidron-patakon túlra. Ott volt egy kert. Odament tanítványaival. Ezt a helyet Júdás is ismerte, aki elárulta, mert Jézus gyakran járt ide tanítványaival. Júdás kapott egy csapat katonát, és a főpapoktól és a farizeusoktól pedig szolgálkat, és kiment velük, lámpákkal, fáklyákkal és fegyverekkel felszerelve. Jézus tudta, mi vár rá. Eléjük ment hát, és megszólította őket: „Kit kerestek?” „A názáreti Jézust” – felelték. Jézus megmondta nekik: „Én vagyok.” Júdás is ott volt köztük, aki elárulta. Amikor azt mondta: „Én vagyok”, meghátráltak, és a földre rogytak. Jézus ezért újra megkérdezte: „Kit kerestek?” „A názáreti Jézust” – felelték. Erre Jézus így folytatta: „Mondtam, hogy én vagyok. De ha engem kerestek, ezeket engedjétek el.” Így beteljesedett, amit mondott: „Senkit sem vesztettem el azok közül, akiket nekem adtál.” Simon Péternél volt egy kard. Kirántotta, a főpap szolgájára sújtott, s levágta a jobb fülét. A szolgát Malkusnak hívták. Jézus rászólt Péterre: „Tedd hüvelyedbe kardodat! Ne ürítsem ki a kelyhet, amelyet az Atya adott nekem?”

A csapat és parancsnoka, valamint a zsidó szolgák elfogták Jézust és megkötözték. Először Annához vitték, Kaifás apósához. Abban az esztendőben Kaifás volt a főpap, ő adta azt a tanácsot a zsidóknak, hogy „jobb, ha egy ember hal meg a népért.” Simon Péter és egy másik tanítvány követte Jézust. Mivel ez a másik tanítvány ismerőse volt a főpapnak, bejutott Jézussal a főpap udvarára, Péter azonban kint maradt a kapunál. A másik tanítvány, aki ismerőse volt a főpapnak, kijött és szólt a kapuban őrködő lánynak, és bevitte Pétert. A kapunál őrködő szolgáló megkérdezte Pétertől: „Nem ennek az embernek a tanítványai közül való vagy?” „Nem vagyok” – felelte. A szolgák és a poroszlók tüzet raktak és melegedtek, mert hideg volt. Péter is odaállt közéjük melegedni. A főpap a tanítványai és a tanítása felől faggatta Jézust. Jézus ezt felelte neki: „Nyíltan beszéltem, mindenki füle hallatára. Mindig a zsinagógákban és a templomban tanítottam, ahova minden zsidónak bejárása van. Titokban nem mondtam semmit.

Mit kérdezel engem? Kérdezd azokat, akik hallották, amit mondtam. Ők tudják, mit tanítottam.” E szavakra az egyik poroszló arcul ütötte Jézust ezt mondva: „Így felelsz-e a főpaphoz?” Jézus csak ennyit mondott: „Ha rosszul szoltam, bizonyonyítsd be a rosszat. Ha meg jól, akkor miért ütsz?” Ekkor Annás megkötözve elküldte Kaifás főpaphoz. Simon Péter még mindig ott állt és melegedett. Újra megkérdezték tőle: „Nem ennek az embernek a tanítványai közül való vagy?” De tagadta: „Nem vagyok.” A főpap egyik szolgája, aki rokona volt annak, akinek Péter levágta a fülét, megjegyezte: „De hisz ott láttalak vele a kertben.” Péter ismét tagadta. Erre nyomban megszólalt a kakas.

Kaifástól a helytartóságra vitték Jézust. Kora reggel volt. A zsidók nem mentek be a helytartóságra, nehogy tisztátalanná váljanak, s elkölthessék a húsvéti báránnyt. Ezért Pilátus jött ki hozzájuk, és megkérdezte tőlük: „Mivel vádoljátok ezt az embert?” „Ha nem volna gonosztevő – felelték –, nem hoztuk volna eléd.” Pilátus szabadkozott: „Vigyétek vissza és ítélkezzetek fölöttem saját törvényetek szerint!” De a zsidók nem tágítottak: „Nekünk senkit sem szabad megölnünk.” Így beteljesedett, amit Jézus mondott, amikor megjövendölte, milyen halállal hal meg. Pilátus visszament a helytartóságra, maga elé hívatta Jézust, és megkérdezte tőle: „Te vagy a zsidók királya?” Jézus ezt felelte: „Magadtól mondd ezt vagy mások mondták neked rólam?” „Hát zsidó vagyok én? – tört ki Pilátus. – Saját néped és a főpapok adtak kezemre. Mit tettél?” Jézus így válaszolt: „Az én országom nem ebből a világból való. Ha ebből a világból volna országom, harcra kelnének szolgálaim, hogy ne kerüljek a zsidók kezére. De az én országom nem innen való.” Pilátus közbeszólt: „Tehát király vagy?” „Te mondd, hogy király vagyok – mondta Jézus. – Arra születtem, s azért jöttem a világba, hogy tanúságot tegyek az igazságról. Aki az igazságból való, hallgat szavamra.” Pilátus ezt mondta: „Mi az igazság?” E szavakkal újra kiment a zsidókhoz, és kijelentette: „Én nem találok semmiben bűnösnek. De az a szokás nálatok, hogy húsvétkor valakit szabadon bocsássak. Akarjátok, hogy szabadon bocsássam a zsidók királyát?” Erre újra kiabálni kezdtek: „Ne őt, hanem Barabást!” Barabás rabló volt. Erre előhozatta Jézust és megostoroztatta. A katonák tövisszörűt fontak, a fejére tették, és bíborszínű köntöst adtak rá. Aztán elé járultak, és így gúnyolták: „Üdvözlégy, zsidók királya!” Majd arcul ütötték. Pilátus ismét kiment, és így szólt hozzájuk: „Nézzétek, elétek vezetem. Értsétek meg: nem találok semmiben sem bűnösnek.” Jézus töviskoronával, bíborpalástban jött ki. Pilátus rámutatott: „Íme, az ember!” Mihelyt meglátták, a zsidók és a szolgák elkezdtek kiabálni: „Keresztre vele, keresztre vele!” Pilátus ismét szabadkozott: „Vigyétek el és feszítsétek meg ti! Én nem találok bűnösnek.” De a zsidók nem tágítottak: „Nekünk törvényünk van, s e törvény szerint meg kell halnia, mert Isten Fiává tette magát!” Ennek hallatára Pilátus még jobban megijedt. Visszament a helytartóságra, és újra megkérdezte Jézustól: „Honnan való vagy?” Jézus nem válaszolt neki. Pilátus kérdőre vonta: „Nekem nem felelsz? Hát nem tudod, hogy hatalmam van rá, hogy szabadon bocsássalak, de hatalmam van arra is, hogy keresztre feszíttesselek?” Jézus csak ennyit mondott: „Nem volna fölöttem

hatalmad, ha onnan felülről nem kaptad volna. Ezért annak, aki a kezedre adott, nagyobb a bűne.”

Ettől fogva Pilátus azon volt, hogy szabadon bocsássa. A zsidók azonban ordítottak és fenyegetőztek: „Ha elbocsátod, nem vagy a császár barátja! Mert aki királlyá teszi magát, ellene szegül a császárnak!” E szavak hallatára Pilátus kivезettette Jézust. Elfoglalta a bírói széket a köves udvaron, amelyet héberül Gabbatának hívnak. Húsvét előkészületi napja volt, a hatodik óra körül járt. Így szólt a zsidókhöz: „Nézzétek, a királyotok!” De újra elkezdtek ordítani: „Halál rá! Halál rá, keresztre vele!” Pilátus megkérdezte: „Keresztre feszíttessenem a királyotokat?” De a főpapok tiltakoztak: „Nincs királyunk, csak császárunk!” Erre kiszolgáltatta nekik, hogy feszítsék keresztre.

Ezzel átvették Jézust. Maga vitte keresztjét, míg oda nem ért az úgynevezett Koponyák helyére, amelyet héberül Golgotának hívnak. Ott keresztre feszítették, s két másikat is vele, jobb és bal felől, Jézust meg középen. Pilátus feliratot is készíttetett, és a keresztfára erősíttette. Ez volt a felirat: „A názáreti Jézus, a zsidók királya!” A feliratot sokan olvasták a zsidók közül, mert az a hely, ahol fölfeszítették Jézust, közel volt a városhoz; héberül, latinul és görögül volt írva. A zsidó főpapok azért kérték Pilátust: „Ne azt írd, hogy a zsidók királya, hanem azt, hogy azt mondta magáról: a zsidók királya vagyok.” De Pilátus azt felelte: „Amit írtam, azt megírtam!”

Amikor a katonák fölfeszítették Jézust, fogták ruhadarabjait és négy részre osztották, minden katonának egy-egy részt, majd a köntösét is. A köntöse varratlan volt, egy darabból szöve. Ezért megegyeztek egymás közt: „Ne hasítsuk szét, hanem vessünk rá sorsot, hogy kié legyen.” Így teljesedett be az Írás: Ruhámon megosztottak egymás közt, és köntösömre sorsot vetettek. A katonák valóban így tettek.

Jézus keresztje alatt ott állt anyja, anyjának nővére, Mária, aki Kleofás felesége volt és Mária Magdolna. Amikor Jézus látta, hogy ott áll az anyja és szeretett tanítványa, így szólt anyjához: „Asszony, nézd, a fiad!” Aztán a tanítványhoz fordult: „Nézd, az anyád!” Attól az órától fogva házába fogadta a tanítvány.

Jézus tudta, hogy már minden beteljesedett. De hogy egészen beteljesedjék az Írás, megszólalt: „Szomjazom!” Volt ott egy ecettel teli edény. Belemártottak egy szivacsot, izsópra tűzték és a szájához emelték. Amint Jézus megízlelte az ecetet, így szólt: „Beteljesedett!” Aztán lehajtotta fejét és kilehelte lelkét.

Az előkészület napja volt. A zsidók arra kérték Pilátust, töresse meg a keresztre feszítettek lábszárát és vetesse le őket a keresztről, nehogy szombaton is a kereszten maradjanak a holttestek, az a szombat ugyanis nagy ünnep volt. El is mentek a katonák, és megtörték a lábszárát az egyiknek is, a másiknak is, akit vele együtt fölfeszítettek. Amikor azonban Jézushoz értek, látták, hogy már meghalt. Ezért nem törték meg a lábszárát, hanem az egyik katona oldalába dőfte a lándzsáját. Nyomban vér és víz folyt belőle. Aki látta, az tett róla tanúságot és igaz a tanúsága. Tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek. Mert ez azért

történt, hogy beteljesedjék az Írás: „Csontját ne törjétek!” Vagy egy másik helyen: „Föltekintenek arra, akit keresztülszúrtak.”

Arimateai József, aki Jézus tanítványa volt – bár a zsidóktól való félelmében csak titokban –, arra kérte Pilátust, hogy levehesse Jézus testét. Pilátus megengedte. Így elment és levette a testet. Nikodémus is elment, aki annak idején éjszaka kereste föl (Jézust), s vitt mintegy 100 font mirha- és aloékeveréket. Fogták Jézus testét és a fűszerekkel együtt gyolcsba göngyölték. Így szoktak a zsidók temetni. Azon a helyen, ahol keresztre feszítették, volt egy kert, s a kertben egy új sírbolt, ahova még nem temettek senkit. Mivel a sír közel volt, a zsidók készületi napja miatt ide temették Jézust.”

A teljes igeliturgiát az egyetemes könyörgés zárja le. Ennek eredete a 4. századig nyúlik vissza. A liturgia szövegében 10 könyörgés található (az egyházért, a pápáért, a papságért és hívekért, a keresztelendőkért, a keresztények egységéért, a zsidókért, azokért, akik nem hisznek Krisztusban, azokért, akik nem hisznek Istenben, a világi vezetőkért, a szenvedőkért). Ezek közül a pap kiválasztja azokat, amelyek a helyi körülményeknek leginkább megfelelnek, de az egyetemes könyörgéseknek megfelelő sorrendnek meg kell lennie. (ÁR 46)

b) Hódolat a szent kereszt előtt

A kereszt felmutatásának két formája van.

Az **első** mód, amikor a lepellel letakart feszületet az oltárhoz viszik, amit két ministráns égő gyertyákkal kísér. A pap az oltár előtt állva átveszi a keresztet és három részben veszi le róla a leplet (a kereszt felső részéről, majd a feszület jobb karjáról, végül teljesen). Minden egyes mozzanatnál fölemeli a keresztet és énekelni kezdi az imádásra szólító szöveget. A közösség folytatja azt, majd az ének befejezésével letérdelnek. Rövid ideig csendben imádkoznak, miközben a pap áll és a keresztet felemelve tartja. Ezt láthattuk az elmúlt évben Szigetváron.

A **másik** mód, hogy a pap a ministránsokkal a templomajtóhoz megy, ott veszi kezébe a le nem takart keresztet, a ministránsok égő gyertyával kísérik. Körmenetben vonulnak a templomon keresztül a szentélybe. Útközben háromszor állnak meg: a bejárat közelében, a templom közepén és a szentély bejárata előtt. A keresztvivő ilyenkor fölemeli a keresztet és énekli a hódolatra szóló felhívást. A hívek válaszolnak, majd letérdelnek, és kis ideig imádkoznak.

Ezután a keresztet a szentélybe elhelyezik úgy, hogy hódolni lehessen előtte. Két gyertyát helyeznek el mellé.

Körmenetszerűen vonulnak a pap, a ministránsok, majd a hívek a kereszthez a hódolatra. A hódolat kifejezhető egyszerű térdhajtással, a kereszt megcsókolásával, a kereszt jobb kézzel történő megérintésével. Önmagunkra történt keresztvetés után térünk vissza a helyünkre. A kereszthódolat alatt odaillo énekek hangzanak fel. A hódolat befejezése után a kereszt az oltárnál olyan helyre

kerül, ahonnan mindenki számára jól látható. A gyertyák mellette, vagy az oltár körül kerülnek elhelyezésre.

A kereszttel előtti hódolás nem csupán Jézus szenvedésére és halálára való fájdalmas emlékezés, hanem annak ünnepe, hogy a keresztre feszített Krisztus halálával legyőzte a mi halálunkat, és üdvösségünk szerzője, Megváltó Királyunk lett.

c) áldozási szertartás

Az áldozási szertartáskor terítik le az oltárt terítővel, rákerül a korporálé (ostyaabrosz) és a Nagyhét szertartásának könyve. Az Oltáriszentséget két gyertyával kísérve a pap hozza, a gyertyatartókat az oltár mellé vagy az oltárra teszik. A pap imádságra szólít fel, majd a Miatyánk és az embolizmus (a Miatyánkot folytató rész, ...mert Tiéd az ország...) elvégzése után következik az áldozás.

Az áldozás után az Oltáriszentséget visszahelyezik, majd szent csendet tartva hálaadást végeznek. Ezt követi a könyörgés.

Befejező szertartás:

A záró könyörgés szépen kifejezi a húsvéti titok teljességét a halál és föltámadás egységében: „Mennyei Atyánk, Szent Fiad halálát a te néped feltámadásának reményében ünnepelte.”

Ezt követően mindannyian csendben távoznak. Alkalmas időben az oltárról eltávolítanak mindent.

A szent sír fölállítása nem kapcsolódik szorosan a liturgiához, de nálunk szokás. Az áldozási szertartás befejezése után a szent sírhoz vihető a leleplezett kereszttel.

Nagyszombat:

Jézus sírban pihenésének napja. Az egyház Urunk sírjánál időzik, szenvedésről és halálról elmélkedik. Az oltár üresen áll a vigília megkezdéséig. A szentgyónást és a betegek kenetét kivéve más szentséget el kell hagyni. A szentáldozás, mint szent útravaló szolgáltatható ki.

A hívek tiszteletére felállítható a templomban Krisztusnak egy képe, melyen a kereszten függ, a sírban pihen, vagy leszáll a halál országába, vagy akár a fájdalmas Anya egy ábrázolása is elhelyezhető. A szent sír is látogatható.

Húsvét vigíliája (előestéje):

Az egész liturgikus év csúcspontja a húsvéti Triduum (Szent Háromnap). Ennek középpontja a vigília. A föltámadt Krisztus áll a középpontban, akinek győzedelmes kereszthalála visszaszerezte nekünk az életet.

A vigília egész szertartását húsvét vasárnapra virradó éjszaka kell elvégezni úgy, hogy nem kezdhető el az éj beállta előtt és be kell fejezni húsvét vasárnap hajnala előtt. 1955-ben rendelték el Rómában, hogy mindenütt az éjszakai órákban ünnepeljék Urunk föltámadását.

A pap és a ministránsok fehér miseruhában végzik a szertartást. A vigílián résztvevő hívek számára elegendő gyertyáról kell gondoskodni. A húsvéti gyertya a feltámadt Krisztus jelképe, ezért húsvét egész ideje alatt pünkösd vasárnapig a miséző oltár melletti helyén marad. Pünkösd után a keresztelőkút mellé helyezik és a keresztség kiszolgáltatásakor gyújtják meg.

A húsvéti vigília jelenlegi szertartása 1970-ben lépett életbe, az új misekönyv kibocsátásával. Az egyház szent jelekben adja elénk az Üdvösség titkait.

1. **Fény:** Krisztus föltámadása bevilágítja ezt az éjszakát. A tűzszentelés szertartása, a húsvéti gyertyának és a hívek gyertyáinak meggyújtása és a templom teljes kivilágítása jelzik Krisztus világosságának szétáradását. (fényünnepség)
2. **Szó:** Isten igéje, amely az Ószövetségi előképekben és az Újszövetség beteljesedésében adja elénk megváltásunk művét. (igeliturgia)
3. **Víz:** Krisztus halálából és feltámadásából fakadó élet és a kegyelem jele. A keresztség liturgiája és a keresztségi ígélet megújítása tudatosítja bennünk, hogy Krisztussal együtt nekünk is meg kell halnunk a bűnnek, és vele együtt feltámadva Istennel kell élnünk. (keresztségi liturgia)
4. **Kenyér és bor:** Anyaga és eszköze Krisztus feltámadásának az eucharisztikus ünneplésben. (eucharisztia liturgiája)

Fényünnepség:

A fényünnepség az egész szertartás nyitánya, a tűz megáldása, a húsvéti gyertya meggyújtása történik.

A templomban eloltanak minden fényt.

A tűzszentelés a templomon kívül történik. Ha ez nem lehetséges, akkor a templom bejáratánál. A pap segédje viszi oda a húsvéti gyertyát, amit a tűz megáldása után a tűzről gyújtanak meg. A pap a húsvéti gyertyát a templomba viszi, miközben a Lumen Christi (Krisztus világossága) és az Exsultet (Húsvéti örömeinek) hangzik fel. A Húsvéti gyertyáról meggyújtják a hívek gyertyáit is.

Az igeliturgia:

A húsvéti vigíliának lényeges része az Isten igéjének fölolvása. A kilenc olvasmány közül hét Ószövetségi, kettő pedig (a szentlecke és az evangélium) Újszövetségi olvasmány.

Ezek:

1. A világ teremtése (Ter 1,1-2,2)
2. Ábrahám áldozata (Ter 22,1-18)
3. Átkelés a Vörös tengeren (Kiv 14,15-15,1)
4. Jövendölés az új Jeruzsálemről (Iz 54,5-14)
5. Prófécia az örök szövetségről (Iz 55,1-11)
6. A Bölcsesség forrása (Bár 3,9-15; 31-4,4)
7. Jövendölés az új szívről (Ez 36,16-28)
8. Pál apostol a keresztségről és a megváltásról (Róm 6,3-11)
9. Kenetet vivő asszonyok az üres sírnál (Luk 24,1-12)

Három Ószövetségi olvasmányt mindenképpen meg kell tartani (1., 3., 5.), indokolt esetben kettőt, de egyiknek a Kivonulás történetének (3) kell lennie (a választott nép Egyiptomból való kiszabadulása a húsvét Ószövetségi előképe).

Az egyes olvasmányok között zsoltárecskés van, majd könyörgés. Az utolsó Ószövetségi olvasmányt követő könyörgés után meggyújtják az oltár gyertyáit és felhangzik a Dicsőség. Megszólal az orgona, a csengettyűk és a harangok. Ezután a könyörgés, szentlecke és evangélium következik. Evangélium alatt füstölés végezhető. Homília (prédikáció) lehet, de hitvallás nincs, mert ezt pótolja a keresztségi fogadalom megújítása.

A keresztségi liturgia:

A pap a keresztelekútnál a keresztelező vizet megáldja. Ha van keresztelező, akkor keresztele is. Felnőtt keresztelező a bérmálás szentségében is részesül.

A hívek, gyertyával a kezükben, együttesen megújítják a keresztségi ígéretet. Ezt követi a szentelt vízzel való meghintés, majd az egyetemes könyörgések.

Az eucharisztia liturgiája:

Az áldozati adományok előkészítésétől a szentmise a szokott rendben folytatódik. Húsvét vigíliáján üdvös és ajánlatos az eucharisztikus jelek teljességében, a kenyér és bor színében áldozni, áldoztatni.

Ha a vigília misét közvetlenül követi a feltámadási körmenet, akkor a misében külön nagy ostyát kell konszekráltni (megáldani) erre a célra, melyet a pap az áldozás után a szentségtartóba helyez. Az áldozás után a pap kiteszi az Oltáriszentséget az oltárra és megtömjénezi.

Húsvét vasárnap:

A vigíliával veszi kezdetét és a liturgikus év legnagyobb ünnepe. A Húsvét vasárnap ünnepi miséje a föltámadt Krisztust köszönti. Bennünket arra int, hogy a világosság gyermekeiként új életre kelve az odafönt valókat keressük. Az egyház ezen a szent napon abban reménykedik, hogy Krisztussal együtt mi is eljutunk a dicsőséges föltámadásra.

A Húsvét vasárnap a Szent Háromnap szerves része, a vigíliával a legszorosabban kapcsolódik. Hazánkban a Húsvét hétfő, bár nem egyháziilag parancsolt ünnep, mégis piros betűs ünnepnap a naptárban és a polgári életben.

A húsvéti népszokásokkal kapcsolatban a keresztény és liturgikus alapokra is érdemes figyelmet fordítani. A locsolásban a keresztség, keresztelés emlékezete jelenik meg, a piros tojás az élet és a föltámadás szimbóluma. Az ételszentelés is keresztény eredetű szokás, a nagyböjt utáni első nem böjtös ételek megáldását jelenti. A kalács alapjául szolgáló lepény Krisztus testét jelképezi. Az egymásra kerülő téztafonatok a kalácsban a töviskoszorút idézik. A kalács ötelemű díszítése, megszegésének, fölvágásának rituális mozzanatai a Szent Sebek tiszteletének szólnak, a tojás a feltámadásra emlékeztet, számuk egyes helyeken az apostolokra utal. A szentelésre vitt bor Krisztus vérét idézi, a torma a népi értelmezés szerint a keresztre feszített Krisztusnak kínált ecet keserűségét jelzi. A húsvéti bárány elfogyasztásának hagyománya a szentelt sonka felvágásában él tovább.